

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ioannis De Lvgo Hispalensis, Societatis Iesv, S. R. E. Tit.
S. Balbinæ Presbyteri Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales De Virtute Fidei Divinæ**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1656

II. Ad quam virtutem spectet præceptum fidei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81031)

SECTIO II.

Ad quam virtutem spectet præceptum fidei.

reuerentiam debemus, vt constat in humanis. Vide, quæ dixi loco citato de Penitentia vbi latius hanc differentiam explicui. Addi autem potest congruentia, quam afferunt Suarez, & Coninch *locis citatis*, quod is, qui assensum non præstat iis, quæ sibi à Deo proponuntur, & quorum assensus expliciter ab eo exigitur, vix potest moraliter contingere, quod id non faciat ex hæsitatione vel dubitatione circa veritatem obiecti propositi, quæ dubitatio iam esset culpabilis. Quomodo autem non sit eadem obligatio assensus circa ea, quorum fides explicita à nobis non exigitur, explicuimus supra; quare cum perseveret propositio actualis sufficiens diuinæ auctoritatis, eadem videtur perseverare irreuerentia per omissionem fidei, & reuerentia debita Deo loquenti. Circa hanc obligationem aduertendum est primò, fidelem non solum teneri credere, sed aliquando assensum fidei, & notitiæ horum obiectorum repetere, toties scilicet, quoties satis sit vt moraliter dicatur hic homo scire hæc obiecta habitualiter, & profiteri, seu amplecti hanc doctrinam fidei, cui obligationi nemo est, qui christianam religionem profiteatur, qui non satisfaciat quoad fidei assensum repetendum.

24
An possit dari
in ignorantia
invincibilis
fidei?

Vltimò dubitari solet, an possit dari, vel detur ignorantia invincibilis fidei. Ex duplici autem capite videtur non posse dari hæc ignorantia. Primò, quia fides est medium necessarium ad salutem, vt supra vidimus: nemini autem negantur media necessaria ad salutem. Secundò, quia obiecta fidei aliqua saltem sunt ita lumine naturæ nota, vt à nemine possint ignorari, nisi ab ignorare volente. Communis tamè sententia affirmat, dari posse in aliquo adulto eam ignorantiam, quam cum aliis late probant Suar. *d. 17. sect. 1. & 2.* & Coninch. *d. 18. dub. 2.* & quidem si sermo sit de fide non solum pro materiali, sed pro formali; res videtur clara: quia potest aliquis ignorare Deum revelasse hæc mysteria, eo quod nunquam ei talis revelatio proposita fuerit, nec in eius mentem venerit, vnde ignorat invincibiliter obligationem credendi ex fide hæc obiecta. Quomodo autem illi homini Deus prouiderit media necessaria ad salutem, pertinet ad tractatum de gratia, vbi explicui quomodo homo ille habeat media remota ad salutem, nempe auxilia ad obseruanda præcepta naturalia quæ nouit, quibus si bene vtatur, illuminabitur, Deo ita prouidente, circa obiecta fidei, vt ea possit credere, & habeat media proxima ad salutem. Si autem præcepta naturalia violat, iam tunc iuste damnabitur, non ob peccatum infidelitatis, quod non potuit esse voluntarium, cum fuerit omnino ignoratum, sed ob alia peccata mortalia, in quibus ob ignorantiam non excusatur. Quia verò quæstio hæc pertinet, vt dixi, ad materiam de gratia, non est in huic locum alienum transferenda: aliqua tamen diximus supra, & dicemus inferius.

Si autem sermo sit de ipso obiecto materiali fidei, certum videtur, aliqua fidei obiecta esse invincibiliter ignorari. De aliquibus tamen est peculiaris difficultas, vt de existentia Dei, de eius prouidentia, de remuneratione bonorum, & pœna impiorum, quæ videntur esse cardines totius humane vitæ, & naturæ lumine notissima. Hæc autem Quæstio non est etiam huius loci, sed pertinet ad 1. 2. vbi agitur de ignorantia, & de ea videri etiam possunt Suarez & Coninch *locis citatis* & Salas in 1. 2. *tract. 13. disp. 8. sect. 4.* qui alios afferunt.

Carà. de Lugo, de virtute Fidei diuine.

25

Hoc dubium tractat ex professo P. Suarez in *presenti disp. 13. sect. 2.* & vt clarius percipiatur, distinguit duplicem modum huius obligationis. Primus est directus ex ipsa virtute fidei, quæ per se, & immediatè obligat ad credendum. Secundus est indirectus & per accidens, quo ex obligatione alterius virtutis oritur obligatio credendi, quatenus actus fidei est medium necessarium ad obseruandum alterius virtutis præceptum. Sicut enim ieiunium aliquando obligat ex virtute temperantiæ, & oratio ex virtute religionis: aliquando verò vtraque obligatio oritur ex obligatione alterius virtutis ad quam ieiunium, vel oratio sunt in his circumstantiis media necessaria: ita actus fidei poterit aliquando exigi necessario ab ipsa virtute fidei, & hæc erit obligatio directa orta ex virtute fidei: aliquando verò poterit esse obligatio solum indirecta, & per accidens, quatenus ad obseruandum aliud præceptum alterius virtutis est medium necessarium assensus fidei. Quare eo casu ommissio actus fidei non erit peccatum diuersum à peccato, quod sit contra præceptum illius alterius virtutis, propter quod necessarius erat assensus fidei, vt cum aliis notant Suarez *vbi supra n. 1.* & Thomas Sanchez *l. 2. in decalog. c. 1. n. 3.*

26
Sententia P. Suarez.

Hoc supposito, idem Suarez *n. 4. & seqq.* dicit primò, esse obligationem directam & per se ex ipsa virtute fidei credendi ea, quæ pertinent ad ipsum Deum: quia Deus est primum, ac per se obiectum fidei, & quia in Dei cognitione maiori ex parte hominis perfectio consistit, vt dixit Dionys. *c. 4. de diuin. nominibus* & in ordine ipsa naturali cognouit Arist. *1. 0. Ethic. cap. 7. & 8.* ponens summam perfectionem hominis in cognitione summi veri. Similiter ergo in ordine supernaturali cognitio supernaturalis Dei, quæ habetur per fidem per se, ac directè præcipitur propter perfectionem ipsius hominis, non solum, quia ordinatur cognitio illa ad amorem Dei, vel ad spem nobis necessariam, sed etiam sistendo in ipsa fide quatenus affert cognitionem Dei. Addit autem statim, hanc Dei cognitionem præcipi, non solum vt medium ad charitatem, & spem, sed etiam propter honestatem, & perfectionem, quæ in se habet, vt intellectus specialiter subiciatur Deo iuxta illud Pauli *2. Cor. 10. in captiuitatem redigentes intellectum in obsequium Christi.* Quæ tamen honestas differt ab honestate, quam respicit formaliter Religio, quia Religio respicit Deum, vt supremum dominum, & quatenus habet supremam quandam excellentiam propter quam honorandus est. Fides verò respicit Deum, vt primam veritatem, cui peculiari modo intellectus subiciendus, & captiuandus est.

27

Addit rationem aliam ad hoc ipsum probandum *illo num. 5.* quia nimirum Dei cognitio est se primò necessaria ad iustitiam, & quidem non solum vt dispositio (provt sic enim obligatio hæc non esset per se, & directa sed indirecta ex debito acquirendi iustitiam, ad quam fides Dei est medium necessarium) sed fides hæc est etiam necessaria vt pars quedam ipsius iustitiæ, seu inchoatio, & fundamentum eius, & in ea caso mo-

do consistit huius vitæ participata felicitas, iuxta illud Ioan. 17. *hæc est vita æterna, vt cognoscant te solum verum Deum.*

Loquendo denique de fide, prout versatur etiam circa materiam moralem, addit *num. 6.* eius obligationem non esse solum ex præcepto aliarum virtutum, ad quas hæc fides est necessaria, sed etiam per se, & directè ex ipsa virtute fidei. Primum quia hæc etiam materiam fides non attingit practico modo imperando, & dictando in particulari, quid sit agendum, quod pertinet ad prudentiam, sed speculativo modo cognoscendo veritatem illorum principiorum moralium. Secundò, Quia hæc etiam cognitio est per se necessaria ad perfectionem status hominis christiani, vt christianus est, nimirum, vt sit proximè aptus, & bene instructus ad christianè viuendum. Ad hoc autè tenetur homo ex præcepto alicuius virtutis peculiaris, quæ non potest alia assignari præter fidem ipsam: nec potest solui oriri ex obligatione generali honestè viuendi: quia hic est specialis actus, & debet habere honestatem specialem, & non generalem. Denique, quia ignorantia fidei etiam in hac materia est speciale peccatum, & in ea potest committi peccatum hæresis, quod certè est contra specialem virtutem fidei, ergo fides ipsa per se, & ratione sui obligabat directè etiam in hac materia. Hæc est doctrina Suarezij circa illam primam obligationem, quæ oritur per se, & directè ex ipsa virtute fidei.

28

*Sententia
Auctoris.*

Ego paulò aliter sentio, totam illam obligationem directam, quæ oritur specialiter ex virtute fidei, fundari solum in debito colendi diuinam auctoritatem nobis loquentem, cui eo ipso debemus cultum supremum intellectualem, quem exhibere debemus per assensum firmissimum præstando fidem ipsi, quæ Deus nobis determinatè dicit, quam fidem eo ipso, quod nobis determinatè aliquid dicit, à nobis videtur exigere, nec possumus sine graui irreuerentia eam negare, vt supra explicuimus: quare omnes alie rationes, quas Suarez accumulat ad eam obligationem probandam, non videntur mihi satis efficaces, nisi ad hanc vnã reducantur, imò videtur in iis aliquando confundi obligatio directà, de qua sola nunc agimus, cum indirecta, & per accidens, de qua postea agendum erit.

29

Et in primis, Deum esse obiectum primum nostræ fidei, non probat hanc obligationem directam circa materiam, quæ pertinet ad cognoscendum ipsum Deum, nisi aliunde constet, voluisse nobis Deum hæc ipsa reuelare eo animo, vt omnino deberemus talem reuelationem specialiter audire, & percipere. Diximus enim supra, non obligari nos de facto ad credenda explicitè, & determinatè omnia, quæ Deus in scripturis sacris, vel aliter reuelauit, quia non ea omnia Deus eo animo reuelauit, vt obligaret nos ad ea in particulari audienda, & vt exigeret à nobis specialem attentionem circa singula, & ideo non ita loquutus est, vt exigeret fidem specialem circa singula in particulari, sed circa aliqua, quorum notitiam specialem, & mentem suam circa talia obiecta voluit nobis omnino communicare. Potuisset ergo etiam Deus, si voluisset, reuelare nobis liberè, ea omnia, quæ de se ipso reuelauit, hoc est, non exigendo fidem, nec attentionem specialem ad ea, sicut nunc de facto multa nobis de se ipso ita reuelauit. Quo etiam casu Deus potuisset esse obiectum primum, & attributionis fidei, quia licet fides per se nõ obligaret ad explicitam cognitionem eorum, quæ ad Deum etiam pertinerent; potuisset tamen

Deus ea omnia ad hunc finem reuelare, vt si homo vellet attendere, posset per fidem notitiam explicitam diuinitatis comparare. Sicut nunc de facto in iis etiam, ad quorum fidem explicitam non obligamur, non minus est Deus obiectum attributionis primarium nostræ fidei, quia nimirum ea etiam de facto eo animo reuelauit Deus, vt possemus meliorem notitiam per fidem comparare de eius perfectionibus, & attributis, quamuis ad eam meliorem notitiam per fidem comparandam non omnes adstrinxerit.

Similiter nec videtur efficax ad probandam hanc obligationem directam argumentum illud, quod affert, & inculcat Suarez ex eo, quod perfectio hominis, & quasi felicitas participata huius vitæ consistit in cognitione Dei, atque ideo in dependetio ab omni alia obligatione consequenti amandi Deum, colendi, &c. videtur esse obligatio directà circa cognitionem ipsam Dei, quæ in statu supernaturali debet esse cognitio supernaturalis per fidem. Hoc, in quâ, difficile videtur, quia in primis hoc argumentum probaretur esse etiam obligationem directam, ex virtute fidei, vt ceteri procurarent credere explicitè quidquid fides tradit de perfectionibus, & attributis intrinsecis Dei, nam perfectio hominis non est cognitio confusa Dei, sed distincta, qualis saltem in hac vita comparari potest. Deinde non satis efficaciter probatur, attentò iure naturæ esse obligationem procurandi perfectionem quam natura humana habere potest ex notitia Dei listendo in ipsa. Proceperit obligatioem etiam in natura pura intelligendi, & cognoscendi Deum, quia nimirum est obligatio illam diligenti, colendi, & gratis ei seruandi, quæ omnia sine Dei notitia fieri non possunt, sicut nec potest homo Deo obedire, & legem eius seruare, nisi sciat Deum esse supernum legislatorem. Hæc tamen obligatio non videtur finire in sola notitia, sed propter alia omnia, quæ sine Dei notitia, non possunt impleri, & ad quæ homo aliunde tenetur. Ratio autem esse videtur, quia status huius vitæ est solum status viæ in ordine ad terminum, qui est status vitæ futuræ, & æternæ, in quo dandus est præmius, quare homo non debet procurare perfectiones huius vitæ tanquam finem, sed tanquam media ad finem, ad quem adsequendum ordinatur. Cum ergo finis ille consequendus sit per merita, hæc solum procuranda sunt & in ordine ad hæc merita, & opera bona procuranda, est cognitio præsens Dei, & aliorum obiectorum: non est ergo obligatio per se, & directà huius notitiæ habendæ in hac vita, sed quatenus conducit ad finem melioris notitiæ, ad quam tanquam ad finem ordinatus est homo.

Nec etiam est magis efficax argumentum quod affert Suarez ex eo, quod fides sit necessaria tanquam pars ipsius iustitiæ, quam iustitiæ per se, & directè debet homo procurare. Nam vel sermo est de fide habituali, vel de actuali. Et quidem fides actualis nõ est pars iustitiæ, à qua formaliter homo dicitur iustus, sed dispositio remota ad illam: quare ex hoc capite non obligatur homo, nisi indirectè quatenus obligatur homo ad comparandam iustitiæ, & consequenter ad dispositiones, quibus comparatur, quarum vna est actus fidei. Si verò sermo sit de fide habituali, non est ad rem: nam præceptum de quo agimus, non est de habitu, sed de actu ipso, qui solum potest exigi, tanquam dispositio ad habitum, atque idcõ obligatio hæc non erit nisi indirecta de actu, & propter aliud, nempe propter

propter comparandum habitum. Adde, ad comparandum habitum fidei non prærequiri assensum fidei circa Trinitatem, vel alia similia, cum sufficiat assensus fidei circa Deum remuneratorem, vt supra vidimus; quare ex hoc capite non probaretur obligatio directa ex virtute fidei ad alios assensus.

32

Denique, quod idē Suarez addit de assensu fidei circa materias etiam morales, non probatur efficaciter hæc obligatio directa ex virtute fidei ad eos assensus argumentis, quæ ad hoc probandū ex ipso retulimus. Non primo argumento ex eo, quod fides non practico modo, sed speculatio proponat hæc obiecta. Per hoc enim non excluditur obligatio indirecta: nam omne illud potest cadere sub obligationem indirectam alicuius virtutis, quod potest esse medium necessarium ad id, ad quod virtus illa directè, & per se obligat: si ergo actus fidei circa materias morales est medium necessarium ad finem aliarum virtutum, v.g. ad sp̄s, ad charitatem, ad castitatem, &c. possunt hæc virtutes obligare indirectè, & cōsequenter ad talem assensum fidei, siue is dicatur actus speculatiuus siue practicus; sicut etiam de facto virtus moralis potest obligare ad comparandam noticiam aliquā speculatiuam, prout Governator aliquando debet legere, & scire historias præteritas, vt possit postea prudenter suo manere fungi: quantum magis poterit virtus aliqua obligare indirectè ad noticiam obiecti moralis ex fide, quæ notitia minus speculatiua est, quàm notitia historiarū antiquarū.

33

Secundum etiam argumentum quod affert, videtur confundere obligationem directam cum indirecta: si enim oritur ex eo, quod hæc fidei cognitio circa materias morales est per se necessaria ad perfectionem hominis Christiani, vt Christianus est, & vt sit aptus, & instructus ad bene viuendum, iam ergo non est obligatio per se, sed propter aliud, nepe, quia est medium necessarium ad bene, & Christianè viuendum. Quod verò in eodem argumento additur, debere hanc obligationem pertinere ad aliquam virtutem specialem, nec posse assignari aliam, nisi fidem, quia obligatio generalis honestè viuendi, non est specialis, sed generalis omnium virtutum: facile soluitur quia potest esse actus specialis, & in specie atoma per ordinem ad honestatem vniuersalem; sicut intellectio habes pro obiecto substantiam in communi, vel rationem communem entis, habet speciem infimam intellectiois desumptam ex obiecto satis communi: ad obiectum enim commune potest esse ordo non communis, sed specialis, distinguens actum illum ab omni alio actu, quicumque sit. Sic ergo potest esse actus honestus honestate formali, speciali, & infima per ordinem ad honestatem obiectiuam communem, & potest etiam ad eum actum dari specialis virtus innominata, quæ inclinet ad studiosè viuendum, & operandum, de quo habitu & virtute videri potest late P. Salas 1. tom. in 1. 2. ar. 7. disp. 2. sect. 7. n. 6. & seqq. vbi varias Theologorum sententias, & argumenta congerit. Nobis pro nunc sufficit, quod possit qualibet virtus particularis obligare ad comparandam noticiam necessariam circa suum obiectum, & rursus virtus illa alia inclinans ad fugiendam inhonestatem potest inclinare ad comparandam noticiam omnem necessariam circa materias morales ad viuendum honestè, seu fugiendam turpitudinem, & contra hanc virtutem poterit esse peccatum, si ea notitia negligatur.

Card. de Lugo de Virtute Fidei diuina.

Denique, quod etiam in ignorantia fidei circa materias morales possit interuenire peccatū hæresis, non probat, fidem per se obligare ad assensus fidei circa eas materias: alioquin æquè probaretur quòd fides per se obligat de facto ad assensus circa omnem materiam reuelatam, cum circa omnē illam possit de facto committi speciale peccatum hæresis negando quemlibet articulum, vel de illo dubitando. Distinguenda est ergo duplex obligatio supra indicata. Altera est ad non dissentiendū, vel dubitandum circa materiam reuelatam, quæcunque illa sit, & hæc obligatio est directè, & per se à virtute fidei, cui opponitur directè irreuerentia talis peccati circa diuinam auctoritatem, & hoc esset peccatū hæresis, quando esset circa materiam ab Ecclesia Catholica creditam. Altera est obligatio, de qua nunc loquimur, assentiendi explicitè rei reuelatæ: & hæc non datur circa omne obiectum reuelatū vt constat, sed circa aliqua, & de hac obligatione, quærimus an proueniat per se, & directè à virtute fidei, an per accidens, & indirectè propter obligationem alterius virtutis, ad quam assensus ille fidei sit necessariū medium, nec probatur esse directè à fide ex eo, quod circa eam materiam committi possit peccatum hæresis contra fidem, quia hoc peccatum esset contra primam obligationem, non contra secundam.

35

Tota fidei obligatio fundatur in reuerentia debita diuinae veritati.

Ratio ergo, & regula generalis ad cognoscendam obligationem directam, & per se ortam ex virtute ipsi fidei ad assensum est, quam supra posuimus: vta quippe fidei obligatio fundatur in reuerentia debita diuinæ veritati, quam colere debemus cultu intellectuali supremo: cui obligationi directè, & per se opponitur in primis dissensus, vel dubium de virtute obiecti, in quibus continetur irreuerentia positiua, vt ita dicam, opponitur etiam directè, & per se omissio assensus, tunc scilicet quando reuerentia erga diuinam veritatem assensum positium exigit. Non enim semper illum exigit determinatè circa omnia, quæ reuelat, vt vidimus, sed tunc quando nobis determinatè aliquid reuelat, & dicit, eo animo, & tali modo, vt attentionem à nobis exigit vt mentem suam determinatè circa tale obiectum nobis communicet. Sicut esset irreuerentia contra Principem humanum magnæ auctoritatis, si ei loquenti seorsim cum subdito, & res magni ponderis manifestasti, subditus vel non attenderet, vel non crederet, cum Princeps ab eo attentionem & fidem exigeret. Non tamen esset talis irreuerentia, si Principe euulgante librum, vt gesta sua à subditis sciri possent, subditus ea non legeret, vel non explicitè, & in particulari crederet, quia Princeps, licet mentem suam subditis manifestare intendisset, non tamen ita vt attentionem ab eis exigeret, sed vt possent, si vellent eius mentem cognoscere; esset tamen tunc etiam irreuerentia in Principem positiuè negare ea, quæ in libro narraret; ita ergo de obligatione fidei diuinæ cum proportione loquendum est, dum obligationem solū directam fidei inquirimus.

36

Virtus fidei directè obligat ad assensum explicitum obiectorum spectantium ad Deum ipsum, & eius perfectiones, de quibus de facto fides explicita à Deo requiritur. Si enim Deus fidem explicitam exigit, ergo reuelat nobis hæc obiecta eo animo, vt à nobis percipiantur.

Ex hac autem regula, & ratione sic explicata infero primò de facto virtutem ipsam fidei directè & per se obligare ad assensum explicitum eorum obiectorum spectantium ad Deum ipsum, & eius perfectiones, de quibus de facto fides explicita à Deo requiritur. Si enim Deus fidem explicitam exigit, ergo reuelat nobis hæc obiecta eo animo, vt à nobis percipiantur.

D d 3 8c

& attendamus, & fidem præstemus iis, quæ nobis dicit: ergo non attendere, vel non credere hæc obiecta esset contra reuerentiam diuini testimonij, quam fidei virtus per se & directè præcipit.

37 Vnde secundo infero idem dicendum esse de iis etiam obiectis fidei, quæ versantur circa materias morales; & quarum fidem explicitam Deus à nobis exigit, quia necessaria est ad non errandum in iis materiis: sunt enim aliquæ etiam materiae morales, quarum obligationem aliunde non possemus noscere, nisi fides illam nobis manifestaret. Huiusmodi sunt præceptio baptismi, Eucharistiæ, Sacramenti Penitentiae, & alia eiusmodi, quorum obligatio seclusa fide cognosci non posset. Cum ergo Deus ad hæc voluerit nos obligare, voluit etiam eam obligationem manifestare, & reuelare ita, ut deberemus attendere ad hanc reuelationem, & eius obiectum credere. Non est autem hæc obligatio credendi solum indirecta, & propter solam obligationem obseruandi illa alia præcepta, sed etiam per se, & directè oritur ex virtute fidei. Nam licet Deus ideo illam obligationem nobis reuelat, ut ei satisfacere possimus, ita ut obseruantia illorum præceptorum sit finis extrinsecus Dei reuelantis: sed tamen eo ipso, quod id reuelat, reuelatio ipsa tali modo facta obligat per se, & directè ad fidem rei reuelatæ: quia reuelatio tali modo facta habet per se, & directè pro fine intrinseco fidem nostram. Sicut enim loquutio ex quocunque fine extrinseco fiat, habet semper pro fine intrinseco, immediato, & directo communicationem mentis loquentis, sic habet exigere ab audiente attentionem, & fidem. Sic dominus creatus, quando præcipit seruo aliquod opus, habet quidem pro fine extrinseco, quod opus illud à seruo fiat; ipsa tamen loquutio, & intimatio præcepti exigit immediatè, & directè à seruo attentionem & fidem de voluntate præcipiendi in Domino, quam voces illæ significant: ipsamet ergo virtus fidei diuinæ obligat directè ad credendum in iis etiam materiis, quas Deus ad hoc nobis reuelat, ut omnino sciamus talem obligationem, quam aliàs sine Dei reuelatione scire non possemus.

38 Hinc autem tertio infero, loquendo etiam de iis materiis moralibus, quas Deus per fidem nobis reuelauit, & quæ aliunde nobis innotescere etiam potuissent, fidei virtutem obligare directè, & per se ad eas positiuè credendas: quia nimirum aliqui ob suam impetritam, & tarditatem eiusmodi obligationes alia via percipere non possunt, nisi per fidem eis proponantur. Sunt enim materiae morales, in quibus, licet lumine naturæ cognosci posset aliunde obligatio, voluit tamen Deus expressam legem, & præceptum interponere, prout fecit de facto in præceptis decalogi, quæ Moyse dedit populo Dei nomine proponenda, & in aliis similibus, in quibus dicimus virtutem fidei obligare etiam per se, & directè ad assensum fidei circa hanc obligationem. Nam eo ipso, quod Deus præcipit, & reuelat præceptum suum, loquitur eo modo, & eo animo, ut velit percipi à subditis, & exigit ab eis auditum, & fidem: nemo enim præcipit, ut subditus solum possit audire, & obedire, sed ut ipsa audiat, & credat, se velle præcipere: ergo in iis omnibus præceptis satis iudicat Deus, se exigere auditum à subditis, & fidem circa veri-

tatem præcepti reuelati, ac per consequens fidei illa non est solum necessaria indirectè, & propter obseruantiam præcepti (hoc enim seruan possit ex notitia obligationis aliunde habita) sed etiam per se, & directè ex obligatione fidei, quam per se audiatur, & percipiatur à subditis.

Hinc etiam solui facile possunt aliqua, quæ sibi obicit Suarez *dist. a. sect. 1. n. 3.* nempe, quod fides pertinet ad perfectionem merè intellectuales hæc autem si consideretur merè intellectuales, & sine ordine ad dirigendam voluntatem, ut bene operetur, non videtur cadere sub præceptum, sicut nec scientiæ speculatiuæ, imo nec de ipsa prudentia videtur esse speciale præceptum, nisi quatenus eius defectus redundat in defectum voluntatis, quæ ea de causa deficit circa aliam virtutem necessariam. Si verò fides consideretur ut necessaria ad actus bonos voluntatis, iam obligatio illius oritur ex obligatione ad actus voluntatis pertinentes ad varias virtutes, & non ex præcisa obligatione ipsius fidei.

Ad hoc respondet idem Suarez *n. 8.* actum enim fidei non præcipi, nisi prout dicit ordinem ad voluntatem, hoc est, quatenus ex voluntatis imperio potest liberè elici. Hoc tamen non solum difficultatem, nemo enim dubitauit, quod præceptum quodcumque sit, debeat dirigi immediate ad voluntatem, quæ sola est immediate capax præcepti sicut ipsa sola potest immediate obedire. Quæ illi Doctores, quos in argumento retulit ipse Suarez, dicentes, actus intellectus non cadere sub præceptum, non intendebant solum quod non præciperentur immediate, & independenter à voluntate; hoc enim erat euidenter ex terminis, sed quod non præciperetur voluntati imperium talium actuum, nisi quando ipsi essent viles ad dirigendam voluntatem in ordine ad bonum, prout præcipitur prudentia, quia est necessaria ad dirigendas virtutes voluntatis.

Facilius ergo ad argumentum Respondetur concedendo, nullum esse præceptum iuris naturalis de actibus intellectus sistendo in perfectione, quam ij actus afferunt intellectui in hac vita esse tamen præcepta de iis actibus aliquando attendendo ad bonum honestum, quod in iis elicitur, quatenus, v.g. ij actus necessarij sunt, ut per ipsos debitus honor; aut reuerentia aliis debita exerceatur. Nam sicut potest præcipi generatio externa, quatenus est cultus externus personæ superiori debitus, etiam ipsa generatio non sit necessaria ad alios actus bonos voluntatis sublequentes, ita potest esse præceptum iudicij intellectuales, & de facto iure naturæ prohibetur iudicium intellectuale temerarium de malo proximi, quia per ipsum inferitur proximo damnum, & iniuria, & præcipitur iudicium contrarium ex suppositione, quod ferendum sit iudicium, licet in vtroque iudicio non consideretur veritas, vel nocumentum ad alios actus voluntatis sublequentes, sic ergo, Deo nobis loquente, præcipitur assensus firmus fidei: non quidem propter perfectionem, quam assensus ille affert intellectui, sed quia per assensum illum exhibetur reuerentia debita diuinæ veritati, ex quo capite assensus ipse habet honestatem obiectiuam, ratione cuius sic materia præcepti independenter ab veritate, quam habet dirigendi voluntatem ad alios actus bonos.

Cæterum, quoniam diximus, virtutem fidei per

per se, & directè obligare, vt Deo tali modo nobis loquenti attentionem, & fidem præbeamus, dubitari possit an sit duplex virtus realiter, vel formaliter, altera quæ inclinet, & obliget ad audiendum, & attendendum Deo loquenti; altera quæ inclinet, & obliget ad credendum. Viderur enim esse ex parte obiecti duplex honestas obiectiua, & quidè prima separabilis à secunda, cum possit aliquis attendere Petro loquenti, & velle distinctè percipere, quæ dicit, & tamen postea nollet ei credere. Quod si sit duplex virtus, dubitari potest, an quatenus inclinat præcisè ad audiendum Deum, & percipiendam, quæ dicit, sit propriè virtus fidei, vel aliqua alia; de hoc tamen non est quod multum contendamus: potest enim dici, quod non sit duplex virtus simpliciter, loquendo etiam ex parte obiecti, sed vna cuius obiectum consistat ex duabus partibus quasi integrantibus vnicam honestatem completam, quæ consistit in reuerentia debita exhibenda diuinæ veritati, quæ reuerentia exhiberi debet, & attentè audiendo Dei nobis loquentis verba, & ea credendo; quare ad vtrumque procul dubio extenditur fidei virtus, quia primum sine secundo non sufficeret ad reuerentiam diuinæ veritati debitam. Possit etiam dici, hæc duas partes non à què formaliter respici à virtute fidei, sed secundam, nempe credere Deo respici formaliter, & per se, quia in eo assensu firmo credulitatis consistit potissima reuerentia diuinæ veritatis. Primam verò partem, nempe audire Dei verba, & eis attendere, respici à virtute fidei quasi materialiter, & propter aliud, nempe quatenus est medium necessarium ad credendum Deo, & ad reuerentiam credulitatis exhibendam. Ratio autem esse potest ex dictis, quia ille, qui mihi loquitur, intendit formaliter, vt diximus, communicare mihi suam mentem, seu quod ego eandem cum illo mentem habeam, & idem cum ipso sentiam; quare licet loquendo eo ipso exigat me attentionem simul, & fidem, sed tamen attentionem ipsam, non videtur exigere formaliter, sed materialiter, quatenus necessaria est, vt obriueatur finis loquutionis, nempe quod idem cum ipso sentiam, ad quod prærequiritur auditio, & attentio. Virtus ergo fidei, licet nos ad vtrumque inclinet, & obliget diuerso tamen modo: nam ad assensum inclinat tanquam ad finem intentum à loquente; ad auditionem verò & attentionem, tanquam ad medium necessarium ad eum finem: quare non est necesse considerare duas honestates diuersas etiam ex parte obiecti, sed vnicam, nempe reuerentiam debitam diuinæ veritati, quæ formaliter consistit in assensu, & propter quam debetur auditio, & attentio tanquam medium, & ideo qui solum audit, & non credit, nullo modo est fidelis: nam Iudæi etiam volebant audire ex ore Christi, an ipse esset filius Dei, & tamen non id faciebant ex virtute fidei, quia non id querebant ad credendum, sed potius ad calumniandum. Et hæc dicta sint de obligatione directæ, qua virtus fidei per se, & directè obligat ad assensum fidei; nunc dicendum est aliquid de obligatione indirectæ.

§. Vnic.

Quando ad actum fidei obligemur indirectè.

43 **D**iximus initio huius sectionis, aliquando nos obligari directè, & per se ad assensum

fidei, quam obligationem huc vsque explicuimus; aliquando verò indirectè, & propter aliud, eo quod assensus fidei necessarius tunc sit ad alia præcepta implenda, de quo genere obligationis dicendum nunc est. Regula generalis est, toties esse obligationem eliciendi assensum fidei, quoties is necessarius est ad obseruandum aliud præceptum, quod tunc obliget; quia qui tenetur ad aliquem finem, tenetur etiam ad ponenda media necessaria præsertim proportionata, & facilia: obligatio autem hæc non erit ex ipsa virtute fidei sed ex illo alio præcepto, ad cuius obseruantiam erat medium necessarium actus fidei, contra quod solum præceptum peccabitur omisso actu fidei, nec erit duplex peccatum explicandum in confessione, sed vnicum contra illud aliud præceptum, quod urgebat, vt monet benè Thomas Sanchez lib. 2. in decalogum cap. 1. num. 3. & ex ipso docet idem Coninch disputat. 14. dub. 10. num. 215.

Hinc sequitur, esse obligationem eliciendi fidei actum, quando homo vult se ad iustificationem in Sacramento comparandam præparare: quia debet præmittere detestationem absolutam, & efficacem suorum peccatorum, ad quam debet præcedere actus fidei, vt diximus supra. Vnde obiter aduerto, stultè aliquos scrupulis angere, eo quod non recordentur, an habuerint actum fidei ante confessionem: non enim oportet de hoc esse sollicitos: quia si cogitarunt de dolore peccatorum præmittendo debent omninò putare, quod habuerint etiam actum fidei, quia motuum doloris illius efficacis proponi debuit prius ab intellectu; de facto autem, seclusa fide, non proponitur tale motuum per vllas alias rationes, saliter, vt sequatur dolor efficax de peccatis super omnia, qualis ad iustificationem etiam in Sacramento, requiritur: quare licet non habuerint reflectionem supra ipsam fidem, illam tamen procul dubio exercuerunt, quando voluntati proposuerunt moriuum ad dolendum efficaciter de peccatis super omnia.

Similiter ex obligatione diligendi Deum, quando illud præceptum obligat, erit etiam obligatio habendi actum fidei, sine quo non elicitur dilectio Dei super omnia, quod idem dicendum est de actu spei, quando præceptum illius actus urgeat, quem etiam debet præcedere actus fidei: imò cum non possit homo sine fide meritare legem Dei per longum tempus, consequens est, vt ad illam seruandam debeat etiam fidei actus exercere. De hac tamen obligatione non est necesse, quod Confessarius penitentem interroget, nec penitens se ipsum examinet, vel accuset, quia non contingit moraliter, quod ei non satisfaciatur, repetendo sæpe fidei actus. Vnde inutilem etiam existimo quæstionem illam, quam plures mouent de tempore, quo tenetur fidelis actus fidei repetere, vt satisfaciatur obligationi directæ ipsius fidei, cui obligationi non videtur satis facere semel amplectendo fidem Christianam, & eam credendo, nec etiam in articulo mortis eum actum eliciendo, sed debet aliquoties fidei actus exercere, & ideo aliqui dicunt, debere id fieri saltem diebus festis: alij volunt in singulis saltem festis debere elici actum fidei circa mysterium illud, quod eo die celebratur. Alij dicunt, obligare hoc præceptum saltem semel in anno, sicut præceptum confessionis, & communionis; quas sententias & eorum auctores videre poteris apud Sanchez, vbi

Regula generalis: Toties est obligatio eliciendi assensum fidei, quoties is necessarius est ad aliud præceptum, quod tunc obliget.

44

Tenetur homo elicere actum fidei, quando vult se ad iustificationem in Sacramento comparandam præparare.

45

Item quando obligatur elicere actum charitatis & spei.

supra n. 3. & apud Suarez *disput. 13. sect. 5. num. 2.* & sequentibus, qui eas bene impugnant. Ceterum hæc quæstio, vt dixi, parum utilis mihi videtur, quia non potest contingere moraliter loquendo, quod homo christianus, qui fidem christianam semel toto corde amplexus est, nec postea ab ea defecit, nec de eius veritate dubitauit, non repetat sæpius actus fidei, itavt non solum ratione primæ voluntatis non retractatæ, sed etiam ob repetitos sæpe actus, censetur habitualiter, & moraliter in eadem fide perseverare, & eam credere: imò, vt notavi in tractatu de gratia, vix contingit, hominem Christianum exercere aliquod opus honestum, vel resistere alicui tentationi, & satisfacere alicui præcepto ex sine bono nisi interveniente aliquo fidei actu, sine quo S. Augustinus vix agnovit in homine infideli actum aliquem vnde quaque honestum, & per consequens actus omnes honesti, & vnde quaque laudabiles, qui reperiuntur in homine fidei, fidei tribuendi sunt, cuius regulam, & directionem, vt magis certam, & securam, consulit statim homo, quoties opus aliquod honestum exercendum occurrit. Quare cum materia hæc honestè, & inhonestè operandi adeo frequenter occurrat, non est dubitandum de exercitio plusquam sufficienti actuum fidei ad satisfaciendum eius præcepto.

46

Alii casus enumerantur in quibus est obligatio indirecta exercendi actum fidei. Quando vrget gravis tentatio. Quando est necessaria oratio ex fide orta.

Aliqui præterea casus enumerari solent, in quibus sit obligatio indirecta exercendi actum fidei. Primus est, quando vrget gravis tentatio, quæ non nisi fidei scuto superari possit, iuxta illud 2. Petri 5. *cui resistite fortes in fide.* Quod idem est, quando sit necessaria oratio ex fide orta. Quem casum rarum esse notat Coninch vbi supra num. 215. Addo ego, frequentius aliquem obligari in iis casibus ad orationem iuxta illud Christi consilium, *vigilate, & orate, ne intretis in tentationem;* de quo etiam monemur in Tridentino sess. 6. cap. 11. in illis verbis: *Deus impossibilia non iubet, sed iubendo monet, & facere quod possis, & petere quod non possis.* Rarò autem obligatur tunc homo ad fidem: quia licet oratio ipsa debeat oriri ex fide: *quomodo enim invocabunt eum, in quem non crediderunt?* ipsa tamen fides iam præcedit, cum vix contingat, hominem graui adeo tentatione oppugnari, quin statim fides proponat motiva reuelata ad resistendum tentationi præsentis.

47

Et maximè quando tentatio vehemens sit contra ipsam fidem.

Hæc obligatio fidei habendæ ad vincendam tentationem à fortiori, & multo magis locum habebit, quando tentatio vehemens sit contra ipsam fidem, quo casu contingeret aliquando actum fidei necessarium esse ad resistendum tentationi contra fidem. Addit autem Suarez *sect. 5. n. 6.* obligationem tunc non esse indirectè, sed directè ad ipsam virtutem fidei: quod verissimum est, cum tunc non exigatur fides propter aliud, sed ad conferuandam ipsam fidem, & ex obligatione solum ipsius fidei. Monet tamen Coninch *vbi supra n. 214.* rarò contingere, quod actus positivus fidei sit necessarius ad resistendum, cum possit sæpe id fieri cogitationem ad aliud diuertendo: imò nota cum Sanchez *vbi supra n. 3.* qui affert Ledesnam, scrupulis consulendum non esse in eo casu hoc remedium exercendi tunc actum fidei, qui scrupulis vexati fingant sibi semper periculum amittendi fidem, cum tamen in ea sint firmi, & ideo torquent se repetendo continuò actum fidei, vt certè sint, quod fidem non negant.

Secundus casus est similis huic, quando occurrat occasio confitendi exterius fidem præsertim coram Tyranno. Ita cum aliis Suarez *sect. 5. n. 6.* Sanchez *d. 6. l. n. 3.* Coninch *vbi supra n. 217.* & alii quos refert, & sequitur Castro Palao *tom. 1. operum moralium tr. 4. disp. 1. puncto 12. n. 6.* supponit autem Suarez obligationem tunc esse directam ex ipsa virtute fidei: quod tamen negare videtur Sanchez dicens, obligationem illam esse per accidens ratione præcepti adiuncti, quod videtur intelligere de præcepto confitendi fidem, ad cuius obseruationem necesse est eam fidem interius amplecti. Sed certè si periculum sit in ea graui oppugnatione succumbendi, & à fide deficiendi, ipsa fides obligabit iam directè ad suum actum, ne deficiat fides vt diximus de patiente grauem tentationem contra fidem, ad quam superandam necessarius sit actus fidei. Quando verò non esset periculum amittendi interius fidem, sed solum illam exterius fidet negandi ad fugienda tormenta, obligatio ad actum internum non erit directæ, & per se ex præcepto credendi, sed ex præcepto confitendi fidem. An verò præceptum confitendi fidem exterius oriatur ex virtute fidei, an ex alia peculiari virtute, dicemus inferius agentes de actu fidei externo, seu de præcepto confessionis fidei. Aliqui tamen hunc casum intelligere videntur solum, quando coram tyranno ita grauius vrgetur fidelis, vt periclitetur eius constantia, nisi se ipsum per fidem actualem confirmet; in indicat Sanchez ponens hanc obligationem, quando tenetur quisquam aliquod exterius facere, quod nequit commodè prestare sine interno actu fidei, vt si tenetur tunc ipsam fidem exterius confiteri. Quare si ita esset firmus habitualiter fidei, vt sine repetitione noui actus expliciti, possit commodè illam confiteri, non videtur agnosceri eam obligationem: idem videtur sentire Castro Palao loco citato ponens hanc obligationem. *Si grauius ab aliquo tyranno de fide tenetur; & quia aliquo medio se debet munire in tam graui consilio ne pereat.* Si ergo ob firmitatem habituales tota illa tentatio leuiter aliquem oppugnet, non videtur agnosci obligatio noua repetendi assensum fidei. Quod verò addunt Coninch, & Castro Palao, nisi tunc actu credamus fidem nostram esse veram, vix, aut nullo modo percipi, quomodo possimus eam constantiter confiteri: difficile est. Nam frequenter, qui fidem in eo consilio negant, non eam negant, interius, sed solum exterius ad vitandam mortem, vel tormenta, ex quorum metu procedit defectio illa externa, & non ex defectu fidei interius, cum ea non amittatur. Quare licet actu crederent eam esse veram, non minus negarent exterius ex metu tormentorum. Quod si interius etiam à fide deficiant, iam tunc manifestè peccatur contra obligationem directam ipsius fidei ad actum internum. Aliunde verò ex ipsa rei natura non videtur simpliciter necessarius actualis assensus fidei ad illam exterius etiam verè confitendam. Nam qui interrogatur de sua sententia in aliquo alio puncto, sufficit, quod recordetur, se semper fuisse in tali sententia, nec eam vquam mutasse. vt possit verè dicere, se habere talem sententiam, licet actu non formet nouum assensum illius. Verba enim illa satis verificentur de sententia, quam habitualiter habet, & hunc sensum apud audientes generant. Similiter ergo

ad verè confitendam fidem sufficiat ex natura rei quod recorderetur, se eam amplectum fuisse, nec vquam retractasse, sed semper in eadem moraliter perseverasse: hunc enim habituales statum, & sensum suum significat. Credo itaque de facto, moraliter loquendo, vix vnquam contingere, quod homo fidelis, præsertim à tyranno cum minis interrogatus, fidem confiteatur sine actu interno eiusdem fidei. Quia propositis ovis motiuis saltem extrinsecis ad fidem deferendam, statim fides ad examen vocatur, quod si in ea persistit, non id fit sine amore, & affectu efficaci erga fidem. Sicut si propositis magnis motiuis ad violandam castitatem, in ea persistit homo, non id contingit sine affectu efficaci positivo erga castitatem. Posito autem efficaci affectu nouo erga fidem, statim fides ipsa in intellectu exercetur, qui omnino dependet in eo assensu, & determinatur ab affectu efficaci voluntatis. Non tamen apparet repugnantia physica, quod homo vellet non negare, sed confiteri fidem absque actu positivo, quo actu repeteret assensum nouum fidei. Neque etiam video repugnantiam physicam, quod aliquis non neget interiùs fidem, & tamen eam non confiteatur exteriùs, sed potius neget, & hoc absque nouo actu fidei positivo, & solum nolendo eam interiùs negare, sed solum exteriùs ad vitanda tormenta, vel mortem. Denique non probatur vniuersalis obligatio repetendi semper eo casu actum posituum fidei, cum non probeatur esse semper medium necessarium per modum causæ ad confitendam fidem, licet fatear necessitate quadam quasi concomitanti interuenire semper aut ferè semper assensum nouum fidei, quoties in eo conflictu profiteretur homo exteriùs fidem suam, vel saltem ab ea interiùs non deficit. Si autem necessarius sit actus posituus fidei ad eam tunc profitendam, vel etiam interiùs retinendam iam tunc erit obligatio exercendi talem actum iuxta regulas suprà traditas.

49 Tertius casus, quo fidei actus ex præcepto necessarius est, assignari solet articulus mortis. Ita cum aliis Suarez, *lect. 5. n. 6.* Castro Palao *vbi suprà n. 2.* quam obligationem Suarez videtur probare ex periculo, Palao autem ex obligatione exercendi tunc alios actus spei, charitatis, &c. ad quos prærequiritur fides. Hoc tamen non approbat Sanchez (à quo immeritò pro se citatur Suarez) imò *dicto num. 3.* aperte dicit, id sibi non placere, quia nullo textu aut ratione probatur, atque ideò ex hac articuli mortis ratione non teneri hominem ad fidei actum eliciendum, nisi concurrerent aliæ circumstantiæ, quæ tunc obligarent, vt graues fidei tentationes. Et postea *c. 3. n. 9.* reprobat etiam sententiam ponentem obligationem ad actum charitatis propter articulum mortis instantem, quia aliis remediis, inquit, potest se homo tunc aduersus demonis tentationes communitate, vt oratione inuocando diuinam opem, & incumbendo in ea virtutis opera, contra quam tentationes infestant. Et quidem quod atinet ad tentationes, & remedium contra illas, non videtur illa esse vniuersalis obligatio, cum plures moribundi eas tunc non patiantur. Quod verò atinet ad necessitatem fidei ad actum charitatis, & spei, quos tunc oportet elici, pender ex ea questione, an præceptum charitatis obliget ad eius actum in articulo mortis, quando iam homo in vita charitatis actus exercet, de quo dicendum est infra, agendo de præcepto charitatis.

Quartus casus assignari solet, quando quis suscipere debet aliquod Sacramentum, tunc enim debet præmittere actum fidei circa veritatem, & efficaciam illius Sacramenti, ita Castro Palao, *vbi suprà n. 2.* & Coninch *n. 217.* dicentes, id præsertim habere locum in susceptione Eucharistiæ in qua tenemur credere, Christum in ea contineri. Hi autem Auctores, meo iudicio, idem multò magis deberent dicere in casu, quo aliquis ministrat & confert actiue aliquod Sacramentum: nam minister conficiens Sacramentum, debet habere intentionem illud conficiendi, & per consequens debet habere intentionem operandi, vt minister Christi, qui non potest conficere Sacramentum, nisi nomine Christi, & vt eius minister operetur: debet ergo credere, Sacramentum illud institutum fuisse à Christo, cuius nomine confici debet, imò idem debent etiam consequenter dicere de oblatione sacrificij Missæ, vt non solum requiratur actus fidei in Sacerdote offerente, (hic enim cum & conficiat, & suscipiat Sacramentum, iam aliunde debet ratione Sacramenti actum fidei exercere in ea sententia) sed etiam in aliis Missam audire volentibus, qui eo ipso volunt suo modo medio Sacerdote, & cum ipso sacrificium illud offerre, debent ergo credere ibi contineri verum sacrificium à Christo institutum habens efficaciam ex Christi institutione ad plures effectus, vt hac intentione offerant illud sacrificium ex potestate à Christo relicta ad consequendos eius effectus. Quæ cum ita sint, adhuc P. Suarez *vbi suprà sect. 5. num. 2.* dicit actum fidei non esse simpliciter necessarium ad audiendam Missam modo sufficienti ad illud præceptum implendum. Satis enim est, sibi adesse cum attentione & intentione colendi Deum, vel offerendi sacrificium, quæ omnia possunt fieri etiam si proprius actus internus fidei non exerceatur, quamuis ergo illa sit optima opportunitas exercendi actus fidei, non possumus tamen cum fundamento dicere, quod sit necessitas præcepta. Hæc Suarez, cui subscribit Palao *vbi suprà n. 2.* nullum assignans discrimen inter oblationem sacrificij, & receptionem Sacramenti cuiuslibet, ad quam dixerat esse necessarium ex præcepto exercere actum fidei, Suarez autem de susceptione Sacramenti nihil dixit.

Ego magis credo, in iis omnibus interuenire debere aliquem actum fidei saltem implicitum, & in confuso, quatenus ex memoria notitiæ per fidem comparatæ habet fidelis intentionem ministrandi, vel suscipiendi sacramenti, vel offerendi sacrificium, aut saltem coofferendi cum sacerdote, quando adesse vult oblationi. Nam licet ad valorem horum actuum sufficeret intentio orta etiam ex fide humana, qua homo velit facere illud actum validum, quantum valere possit, hoc enim modo Iudæus etiam, & paganus validè baptizatur volens id facere iuxta Christi institutionem, si fortè fuerit talis institutio: de facto tamen in homine fideli videtur requiri, vt debito modo operetur, intentio absoluta orta aliquo modo ex doctrina ipsius Christi. Quod videtur à posteriori ex eo quod omnes supponunt requiri de facto necessitate præcepti omnibus fidem explicitam de iis saltem sacramentis, quæ omnibus necessaria sunt necessitate mediæ, vel præcepti; de aliis verò sacramentis requiri fidem explicitam in iis, qui ea suscipiunt. Voluit ergo Christus, vt sua reuelatio de sacramentis ad eos explicitè perueniret, &

50
Item quando
quis suscipere
debet aliquod
Sacramen-
tum.

51

& ab eis attentionem & fidem explicitam de iis obiectis petit. Non videtur autem hanc fidem explicitam ab iis petiisse ad alium magis finem, quam ad hunc, vt cum ea fide, & intentione inde orta conferrent, vel susciperent eiusmodi sacramenta, alioquin cur magis eam fidem explicitam petiit ab eo, qui suscepturus est Sacramentum matrimonij, v.g. quam ab eo, qui non est suscepturus, nisi vt ea fide instructus debito modo intendat illud sacramentum suscipere? Ratio autem congruentiæ esse potuit, quia vt ea sacramenta debito modo conferantur, vel recipiantur, oportet per se loquendo ea cognoscere, & discernere ab aliis signis, & rebus non solum prophanis, sed etiam sacris, quæ talem efficaciam infallibilem non habent ad eos effectus causandos: ex eo enim quod conferant infallibiliter gratiam sanctificantem, oritur obligatio in conferente ea conferendi in statu gratiæ, vt probauit *disp. 8. de Sacrament. in genere sect. 9. num. 142. & sequentibus*, & obligatio etiam in suscipiente afferendi statum gratiæ vel saltem dispositionem ad illam in iis sacramentis, quæ per se ordinantur ad dandam primam gratiam. Requiritur ergo notitia diiudicans signa illa ab aliis signis non habentibus illam infallibilem significationem, & efficaciam. Vnde Paulus in suscipiente Eucharistiam petit, quod diiudicaret cibum illum ab aliis cibis: quod idem cum proportione dici potuit de aliis sacramentis. Hæc autem notitia non solum debuit esse de infallibili efficacia sacramenti, sed etiam infallibilis ipsa in se, quantum fieri poterat, & per consequens orta aliquo modo ex fide, & fundata in diuino testimonio. Nam ad hæc, vt efficaciam, & debito modo intendat effectum sacramenti, qui illud, vel confert, vel suscipit, multum refert, quod infallibiliter credat, & cognoscat sacramenti efficaciam, & vt reuerenter & debito modo officietur, v.g. erga venerabilem Eucharistiam, multum refert infallibiliter credere Christi præsentiam in eo sacramento. Quare cum Christus exigat fidem explicitam de sacramentis ab iis, qui ea debent vel conferre, vel suscipere, non apparet vt dixi, ad quid magis eam fidem exigeret, quam vt debito modo conferrentur, & recipiantur, & per consequens, vt voluntas conferendi, vel recipiendi ab ea fide procederet, cum fides quoad eam partem magis sit practica, quam speculatiua. Quod idem cum proportione dicendum videtur de sacrificio Missæ, cuius fides explicita ad hoc potissimum exigi videtur in offerentibus, vt debito modo illud offerant, cognoscentes ex diuino testimonio quid ibi offeratur, & diiudicantes actionem illam ab aliis actionibus non solum prophanis, sed etiam sacris, quæ talem efficaciam, aut dignitatem non habent. Nec oportet anxium aliquem esse, aut sollicitum hac de causa de eliciendo & exercendo actu fidei, antequam sacramentum conferat, vel recipiat, vel Missæ interfuit: nam si semel fidem habuit explicitam de his mysterijs, & obiectis, prout debuit habere; eo ipso quoties vult actiones illas sacratas exercere, voluntas illa procedit à fide saltem confusa, quam in memoriam reuocat: quia vult obiectum illud propter bonitatem in ipso apparentem: hanc autem bonitatem exquirat intellectu per meliorem, & certioram viam qua eius neccitia ab intellectu habetur: quare eo ipso intellectus proponit notitiam ex fide habitam, quæ certissima & tutissima est: sicut si ha-

beret notitiam vnã probabilem, & alteram euidenter de bonitate obiecti, non proponeret solum probabilem, relicta euidenti, sed hanc potius primo loco proponeret, vt magis suam intentionem firmaret.

SECTIO III.

Quorum obiectorum necessaria fuerit ex præcepto fides explicita ante aduentum Christi.

Restat nunc in particulari videre, quorum obiectorum necessaria sit ex præcepto fides explicita, in quibus non numeramus illa, quorum fidem explicitam diximus supra esse necessariam necessitate medijs. Quia tamen hæc obligatio non est eadem, & a qualis pro omni statu, & pro omnibus personis: agemus in primis de statu legis antiquæ, & ante euangelium, & postea de statu legis euangelicæ, & de varijs classibus personarum, quæ in eo statu continentur.

In primis certum est, necessariam fuisse in toto illo tempore ex præcepto fidem eorum obiectorum, quam *disp. præcedenti* diximus esse necessariam necessitate medijs, atque ideo fidem vnã Dei remuneratoris; quia media omnia necessaria ad salutem, quæ pendet à nobis, necesse sunt etiam sunt de necessitate præcepti, cum homo debeat sub peccato procurare salutem æternam, & per consequens apponere media omnia ad eandem salutem necessaria. Vnde necessaria etiam erunt fides de immortalitate animæ, saltem præsumendo ab eo, quod anima esset immortalis ex natura sua, vel ex dono, & voluntate Dei suspendendo, quam fidem diximus *disp. præcedenti* sect. 1. necessariam esse necessitate medijs, cum non possit crediti sufficienter remuneratio Dei æterna, nisi crederetur anima ipsa in æternum victura. Quid autem dicendum sit de alijs attributis Dei, vt creatoris, gubernatoris, &c. constat ex iis, quæ eo loco dicta sunt.

Dubitat Suarez in *presenti disp. 13. sect. 3. n. 2.* an in statu legis naturæ esset obligatio credendi æternitatem penarum, quod ipse dubium iudicat propter imperfectionem illius statas, licet præsumatur per se loquendo probabilem putet partem sufficientem: quam ego proculdubio veram existimo: quia fides sola pœnæ temporalis non sufficeret moraliter loquendo, ad coercendam licentiam peccandi in natura corrupta, & ad continentos homines in perfecta obseruantia totius legis naturalis. Vnde in veteri etiam testamento æternitas pœnæ credebatur, vtique non nisi ex reuelatione Dei, quæ habebatur per traditionem perpetuam. *Isaia 33. Quis poterit habitare de vobis cum igne deuorante? Quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?* & cap. vii. *Verbis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur.* *Iudith. 16. dabit enim ignem, & vermes in carnes eorum, vt urantur, & sentiant osque in sempiternum.* Quo etiam sensu intelligi solet illud *Ecclesiastes 11. si ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem, in quocumque loco ceciderit, ibi erit.* Et quidem cum crederet impium, non posse ad vitam ingredi, & vnquamque iudicandum esse secundum opera, quæ in hac vita habuit, non poterat credere, penam impiorum habitam